No. 5.

15 NOVEMBER 1910.

HOLLANDSCH ZUID AFRIKA

MAANDSCHRIFT VOOR DE LEDEN DER NEDERLANDSCH-ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING EN ANDERE BELANGHEBBENDEN

Wij willen niet weder de fout begaan, die onze vaderen een eeuw geleden begaan hebben, door alle verbindingen met onze stamverwanten op geestelijk en stoffelijk gebied te laten varen.

GOUVERNEUR VAN RIEBEEK

Het is ons niet minder om Nederland zelf te doen dan om Zuid-Afrika.

CORNELIS HOUTMAN'S REIS OM DE ZUID[1]).

Den 2. Augusti omtrent twee uren voor Sonnen ondergangh kreghen sy 't vaste land van Africa in 't ghesichte, waer door sy alle seer verblijdt waren. Het was een hoogh heuvelachtigh ende bergachtigh land, als sy ontrent 5. mijlen daer van daen waren. Sij liepen voorts langhs de wal, ende bevonden 't land langhs hoe lager ende slechter. [2]) S'anderdaegs sagen sy een riviere, daer een banck voor lagh, ende tegen den avond sagense Cabo des Aguilhas, 't welk een leege hoeck land is. Den 4. dito quamen sy in de Baye by de Portugesen genoemt Aguada de Sam Bras, welcke open is voor alle winden, behalve alleenlijck den noorden, met hoogh dobbel land, op wiens westelijcke hoeck een boom staet die hem opdoet als een casteelken. Deze Baye leyt ontrent 45. mijlen boven de Cabo de Bona Speranza, en heeft een kleyn Eylandeken oft groote klippe daer sy groote menighte van vogelen op vond en Pinguijns ghenoemt, van de groote als een kleyne gans, sonder vleugelen oft immers soo kleyn ende kort, dat het meer bont oft hayr van beesten als vleugelen schijnt te sijn, dan hebben in plaets van dien een leren Vinne, daer sy mede swemmen, lieten haer sonder voor-loopen grijpen (een teeken datter luttel ofte gheen volck moet verkeeren) maer gedoodt sijnde waren so hard van huyt, dat mense qualijck met een Sabel konde door-houwen, uytghesondert op 't hoofd. Op de selve klippe vonden sy oock veel zeerobben, die zich tegen de maets te were stelden, ende werden eenige dood geslaghen, doch er waren noch d'een noch d'andere goed om eten. Den 5. Augusti teghen den avond sijn sy met haer 8 mannen aen land gevaren, om 't selve te besightighen, ende ter wijlen die van de sloep te lande waert in ginghen, sinder bij de schuyt (die mede aen de wal lagh) 7 swarte mannen gekomen op 't spoor van de maets die te lande waren. Bij de schuyt komende, hebben de onse haer eenige messen, Lijnwaet, bellen ende spiegelkens ghegeven, alsoock eenighe wollen kleederen, doch scheen wel dat sy daer niet seer mede verciert en waren, want wierpense wech. Men schonckse ook wijn, ende stackse wat biscuyt toe, daer van sy beyde ghenut hebben, bewijsende de onse met teykenen niet dan vriendschap, die haer wederom wesen, sy soudense ossen ofte schapen brengen, 't welck sy wesen des anderen daegs te doen. Den 6. dito voeren sy wederom met drye sloepen aen land, ende bevonden dat het een schoone lantsdouwe was, met welrieckende bosschagien ende bloemen verciert. Vonden oock verscheyden voetstappen van menschen, vee, ende honden; ende de spiegelkens ende bellekens, die men haer daegs

[1]) Vervolg van het artikel in ons nummer van 15 Sept. jl. (No. 3—1910); de tekst is ontleend aan *Begin ende Voortgang van de Oost-Indische Compagnie*, I. (1646), evenals de gravure op de volgende bladzijde, gereproduceerd in den *Atlas van Nederlandsche Historieprenten* (1555—1900), welke dezer dagen verschijnt bij den uitgever S. L. van Looy, Amsterdam. Dit prachtwerk is bewerkt door den heer G. van Rijn, Bibliothecaris der gemeentelijke bibliotheek en leeszalen te Rotterdam, en Prof. G. W. Kernkamp, Hoogleeraar aan de Rijks-Universiteit te Utrecht, (ruim 200 bl. fo., met meer dan 350 prenten. Ing. ƒ 2.90. Geb. ƒ 3.50). Voor het verlof tot overname zijn wij den uitgever hoogst erkentelijk. [2]) Vlakker.

te voren gegeven hadde, lagen daer nu ghebroken, met het stuck lijnwaets, op de heyde neer. Terwijlen warender eenige Inwoonders bij de schuyt gheweest, daer de onse na toe gingen, maer waren neffens haer sijde weder te rugge gheкeert, sonder dat het de onse ghewaer werden, soo behendigh weten sij haer door de bosschagie wech te packen, doch quamen korts daer aen wederom; ende als men haer ijser toonde ('t welcke sij cori noemen) beloofdense vee daervoor te brenghen. Des namiddaeghs ginghen de onse met haer twintighen andermael te landewaert in, om te besien of sy eenige huysinge souden konnen vinden, maer was te vergeefs, want de Inwoonders ginghen met de onse sonder eenighe sekeren wech te houden. Ginghen d'onse, sij ginghen mede; stonden d'onse, sy saten neder achter op hare hielen huyckende, alsoo dat de maets tegen nacht, sonder ijet uytgherecht te hebben, weder 't schepe quamen. Den 7. Augusti sijn sy vroeg aen land gevaren, met intentie d'inwoonders in haer wooninghe te gaen besoecken, sterck sijnde 23. weerbare mannen. Een half ure gegaen hebbende, sijn de Inwoonders haer tegen gekomen, mede brengende 6. schapen, daer voor de onse haer een staf ijsers gaven swaer omtrent 30. pond met noch eenig geld; dan, overmits sy het ijser niet konden scheyden, werdense teghen malkanderen twistigh ende maeckten terstond roock, waer mede sy hare compagnie het wilden te kennen gheven. Derhalven deden de onsen het vier uyt, dies sy met de twee schapen vluchtigh werden, ende d'onse keerden met de viere wederom naer de sloepen. Sij dat siende volgden de onse ende riepen, sy wouden meer vee brenghen, waer over beyde partijen weder bij een quamen, ende maeckten te samen vrede, de onse haer Spaenschen wijn schenckende, midts conditie dat sy vee souden brenghen, waer voor sy wederom yser souden ontfanghen. Daer nae vulden de onse hare vaten met water, welcke spruytende was uyt het gheberghte staende aen de west-zijde van de Baye.

De vier schepen, waarmede door Cornelis Houtman en de zijnen (zie Sept. Nr. bl. 1) de eerste reis om-de-Zuid naar Indië werd ondernomen. De wilde volken, die zij ontmoetten, zijn in den breeden rand van deze prent afgebeeld; in den linker benedenhoek twee Hottentotten van de Kaap.

Het scheen dat ter selver plaetse oock eenighe andere natie wel eer moest ververscht hebben, want sy niet wijd van de waterplaetse, nae 't zuyden toe een schans van steen vonden, daer (soo men sien konde) haer wel eer eenighe moesten hebben beschanst ghehad. 's Anderdaeghs weder aen landt komende vischten sy eenighe Oesters daer sy Peerlen in vonden, ende pluckten oock sommige welrieckende kruyderen, die daer overvloedelijck wassen. Middeler tijdt werden sy van de schildwachten ghewaerschout, dat de Inwoonderen met vee quamen, begheerende men soude haer eenigh yser laten sien, 't welck sy voor hare beesten mede namen, ende d'onse voeren met de beesten nae 't schip toe. Den 9. dito waren d'Inwoonderen d'onse aen landt verwachtende, en weesen datse veel vee mede ghebracht hadden, soo dat d'onse desen dagh kochten voor een quaet hou-mes een schoonen

RE'ENDRUPPELS.

Die aarde is nat soos [1]) met pêrls bespat,
Die vloggies [2]) die trek nou verbij;
En die sonnegloed met 'n kleur soos bloed.
Lê [3]) 'n koesterend hand oor die vlei [4]).

Kijk, die wolkies beef soos gedaantes, wat leef,
Oor statige, rotsige krans,
Waar die bruin grassaad op ritselende maat
Van die see-windje spring en dans.

Die re'endruppels huiver op blaartjes so suiver
Als in rotsgekluisterd kristal;
Dan eindelik kwijn en spoorloos verdwijn
In die groot en wije heelal.

Die stroompies, eens stom, die ruis weer en brom
En tuimel oor rotsige kant,
Verkondig die se'en, wat die milde re'en
Versprei oor die dorstige land.

Die Brandwag. GORDON C. TOMLINSON,
Swellendam.

[1]) Zooals. [2]) Vlokken (?). [3]) Legt. [4]) Laag gelegen, in den regentijd onder water staand gedeelte van het veld.

Os, voor een oude kuypers Dissel van gelijcke, ende willende voor een nieuwe Dissel twee Ossen hebben, konden niet accorderen, want de wilde maer eenen Os woude gheven 's Ander-daeghs 's morghens ginghter wederom op een handelen, ende d'onse kochten voor een staf ijsers van 70. pond in vijven ghebroken, twee schoone Ossen ende drie schapen. Voor een krommes, een bijl, een schoppe, een korten yzeren bout, met noch een mes ende sommighe stuckens yzers, 't welck al-te-mael in Nederlandt omtrent 4. guldens weerd mocht wesen, 3. Ossen ende 5. Schapen. Jae voor een mes mochten sy ten lieven dancke een schaep krijghen, ende haddense meer ysers by den hand ghehadt, sy hadden meer vees bekomen, want saghen de Ossen ende Schapen met groote menighte op 't hooghe landt gaen weyden. De Ossen alhier sijn seer groot ende schoon, ghelijk die van Spaenjen, hebben bulten, ende d'onse saghender eenighe die gheen hoornen en hadden, noch oyt en hadden ghehadt, 't welck seer vremd om sien was. De Schapen zijnder seer groot, schoon, ende smakelijck, dat sy noyt dierghelijcke ghesien en hadden. Eenighe hadden steerten van een half elle dick in 't ronde, daer wel so veel aen te eten was als aen een van de quartieren, doch in stede van wolle hadden sy hayr als Geyten, ende waren oock wel soo groot. Het ghevoghelte zijn Patrijsen, Quackelen, Leeuwercken, verscheyden soorten van Havicken, ende Musschen.

De Inwoonders van dit Landt zijn wat kleynder van ghestalte als de luyden hier te lande, bruyn-ros van verwe, doch d'een meer als d'andere, seer leelick van aen-ghesicht, 't welck sy met eenighe verwe bestrijcken ende swart soecken te maecken. Het hayr op hare hoofden is als 't hayr van een mensche die een tijd langh ghehanghen heeft. Sy gaen gheheel naekt, dan dat sij een Ossen-huyd mantels wijse gheront met het hayr naer binnen toe om 't lijf hebben, ende een breeden riem van gelijcker stoffe om haer middelen; in plaetse van schoenen bebbense sommighe twee dobbele lappen van een huyd, sommighe sekere berdekens onder aen de voeten. Sommighe hadden tot een sieraet haer eygene huyd gehackelt ende doorbrandt, waer in sy dan vet ende onghel staken, 't welck veroorsaeckte dat sy een vaem in de wind waren stinckende. Haer cieraet zijn arm-ringhen van Elpen-been, ende rood koper, gheslepen schelpen, eenige gouden ringskens aen de vinghers, ende paternosters van been ende hout. Haer gheweer was langhe spiessen met breede ijsers, doch seer olick. Sy geleken heel wild te zijn, ende soo de onse vermoeden waren 't ook menscheneters, want als de maets eenighe Ossen ghedood hadden, baden sy haer om 't inghewant, 't welck sy aten al rauw, de meeste vuyligheijdt slechts soo wat uytschuddende. Sy spreken seer belemmert, bykans klockende als de Calcoensche hanen, oft als de luyden in Duytschlandt doen omtrent Kempten ende d Alpes Julias, die door de hardigheyd van 't sneeuwater dat sy drincken, die groote kroppen krijghen. Ten schijnt niet dat sy eenighe andere spijse hadden als vee, wild ghedierte ende kruyden, want (soo men mercken konde) waren sy seer beschroomt voor 't water, ende vreesden haer nat te maken als de zee begon te rijsen, waer uyt te vermoeden staet dat sy haer niet en generen met visschen Doch vermidts de onse geene van hare wooninghen, veel min eenigh vrou-mensch en hebben konnen vinden, so en kan men geen voorder sekerheyd daer van schrijven. Men heeftse dickmaels haer vier sien stoken, 't welck sy seer haestigh konnen bekomen, met twee houtjens 't een teghen 't ander te wrijven, ende brenghen alsoo haren nacht daer bij over.

Onze voorouders waren nog al vlug, om in de monsters van de zee gelijkenis met de monsters van het vasteland te ontdekken en niet al te nauwkeurig in het kiezen van namen. Welk dier in bovenstaand verhaal onder den naam „zee-wolf" wordt verstaan, blijkt niet duidelijk. Misschien de „zee-leeuw" van Kolbe's prent, de zeeleeuw van onzen tijd.

D'IS AL.

D'is die blond,
d'is die blouw:
d'is die veld,
d'is die lug,
en 'n vo'el draai bowe in éensame vlug
—d'is al.
D'is 'n balling, gekom
o'er die oceaan,
d'is 'n graf in die gras,
d'is 'n vallende traan
—d'is al.

Die Brandwag.

J. F. E. CELLIERS.

Zee-leeuw.

ONZE TAAL.

(Wijze: *Kent gij het volk vol heldenmoed*).

Kent gij die taal, zoo lang verdrukt,
verguisd en niet geëerd?
Het is de taal, die Moederlief
U 't eerste heeft geleerd.
Komt, Man en, houdt die taal in eere,
aan haar uw kracht gewijd!
Een ieder zal 't in u waardeeren,
als ge voor uw taal steeds strijdt.
Houdt hoog uw taal,
Houdt hoog uw taal,
Houdt hoog, houdt hoog uw Moedertaal!

Komt, Vrouwen, reikt elkaar de hand!
Hebt lief, hebt lief uw taal!
Vormt nu een sterken, hechten band,
verbindt u allemaal,
om steeds uw taal in eer te houden,
om trots op haar te zijn,
Geen vreemdeling kan u weerhouden
tot heil van 't land te zijn
Hebt lief uw taal,
Hebt lief uw taal,
Hebt lief, hebt lief uw Moedertaal!

Komt kind'renlief, spreekt steeds de taal,
aan Moeders schoot geleerd.
Geen volk wordt groot, geen volk wordt fier,
dat zijne taal niet eert;
Een ieder zal 'n natie roemen,
die gloeit voor hare taal.
Een volk mag zich zelfstandig noemen,
dat spreekt zijn eigen taal.
Spreekt steeds uw taal,
Spreekt steeds uw taal,
Spreekt steeds, waar 't kan, uw eigen taal!

Volkstem. THILLY.

TE SNEL.

Ik kon hul nog telle:
die knoppe wat swelle,
van persik en peer,
'n daggie gelede!
En hede?—
Ik tel nou nie meer!

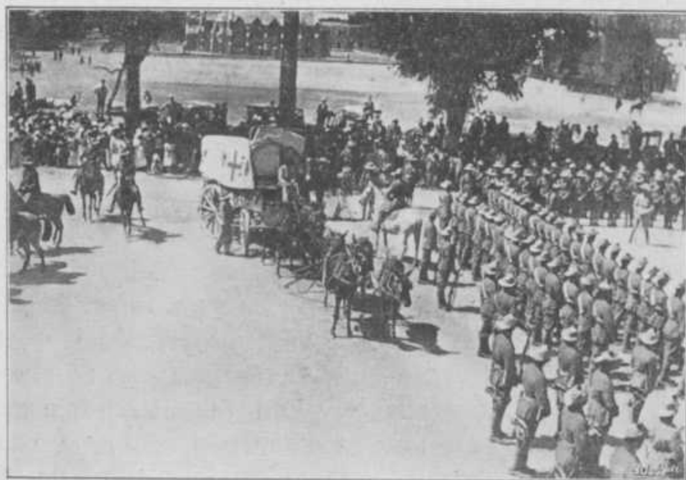
Aan takke en twijge
sit bloesems gerijge,
net gister geswel!
Met allerlei kleure
en geure.—
Wat gaat dit tog snel!

Die wilgerboom-bogies
ontluik deur hul ogies
in koestrende son.
En val uit die toppe
as droppe
der springende bron.

Weldra sal die knoppe
van al die boomtoppe
ook skielik gaan swel;
en bome en struike
ontluike.
Maar waarom so snel?

Maak langer ons blijde,
lief lente-getijde,
dat ons nie so ras
na enige dage
moet klage:
die Lentetijd was!

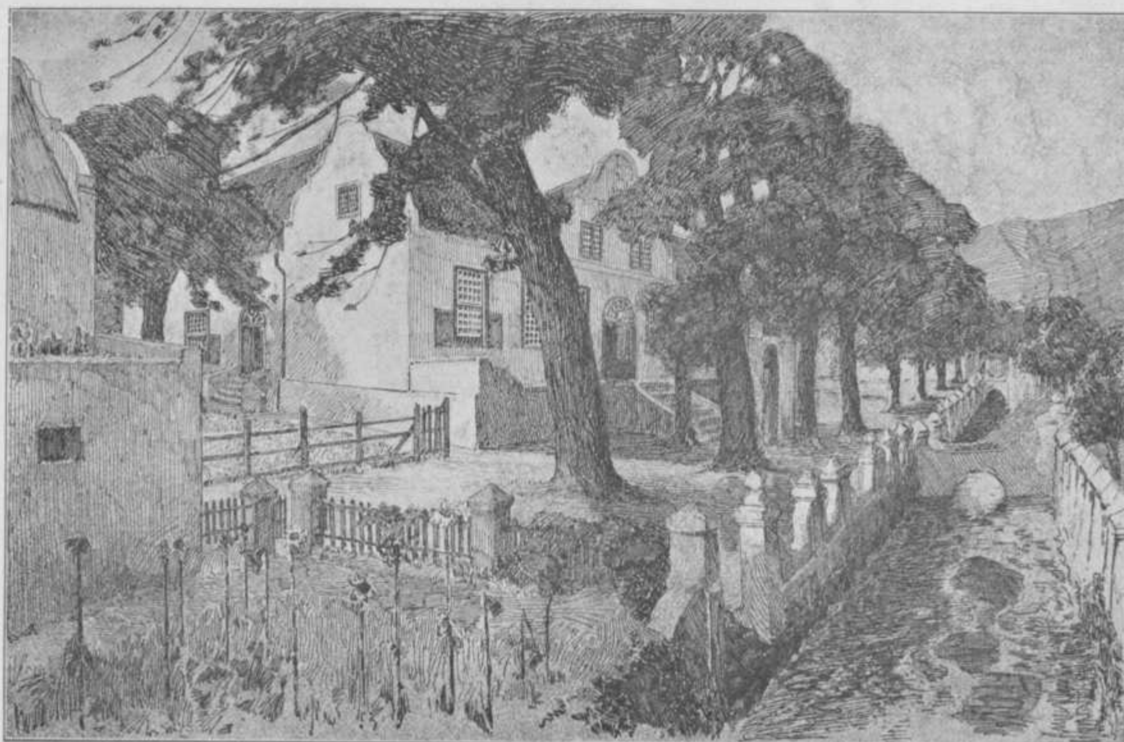
Die Brandwag. TOTIUS.

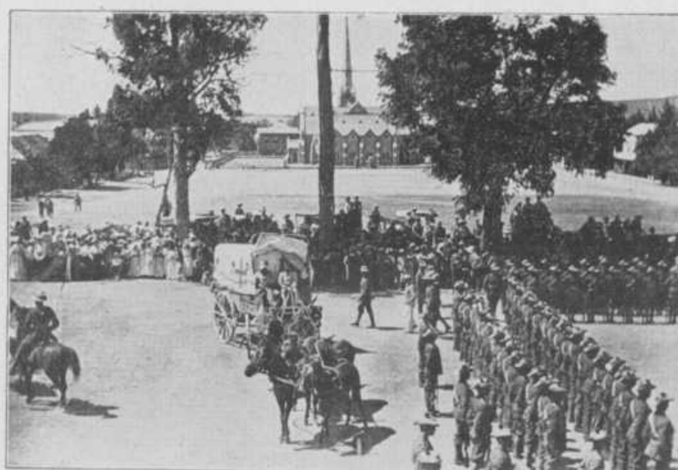
Kommandant Scheepers, een der aanvoerders van de Republikeinsche kommando's, die, in de eerste jaren van deze eeuw, in de Kaapkolonie opereerden, werd, toen hij ziek te bed lag, op een boerenhoeve, door de Engelschen gevangen genomen en als „rebel" door een krijgsraad veroordeeld. Hij werd te Cradock in de gevangenis opgesloten. De mededeeling van het vonnis geschiedde in het openbaar Hij werd per ambulance-wagen naar het Kerkplein vervoerd, zooals het eerste van bovenstaande twee foto's te zien geeft, om daar het door den krijgsraad gevelde en door Lord Kitchener goedgekeurde vonnis te hooren voorlezen. Het tweede prentje is de afbeelding van het tooneel op het Kerkplein van het Kaapsche stadje, toen hem het doodvonnis ten aanschouwe van een groot aantal Afrikaners, tot deze treurige daad gerequireerd, werd voorgelezen.

ZUID-AFRIKAANSCHE LANDHUIZEN.

Het landhuis „Elsenburg", gebouwd door en genoemd naar Samuel Elzevier, een der ambtenaren (Secundus) van Gouverneur Simon van der Stel, die den stichter daarvoor den grond toewees (begin der 18e eeuw). Er is later veel aan verbouwd. De zoo schilderachtige inmuring van de beek dateert waarschijnlijk uit Elzevier's tijd.

Het is niet altijd een gemakkelijke taak, bij het beschrijven van Kaapsche natuurtooneelen woorden te kiezen, krachtig genoeg om de werkelijkheid voor-te-stellen voor de verbeelding van hen, die niet gelukkig genoeg zijn, met eigen oogen die tooneelen te hebben gezien. Het is nutteloos, ze te schilderen met een penseel, in Italiaansche kleuren gedoopt, want het verschil tusschen de kleur van een Zuid-Afrikaansch landschap en b.v. dat van een landschap op de kusten van de Middellandsche Zee, is even groot als tusschen het laatstgenoemde en een Hollandsch landschap.

Na het vonnis, dat bij allen, die nog zin hadden voor recht en menschelijkheid, zoo groote verontwaardiging wekte, te hebben aangehoord, werd Kommandant Scheepers weer naar de ambulance-wagen teruggevoerd en naar de gevangenis gebracht.

Voor het oplettende kunstenaars-oog hebben de schitterende kleuren van Italië hun bizonderen glans te danken aan scherper belichting door de zon, dan het geval is op minder gelukkige breedten, samen met een zekere vochtigheid in de lucht, die de kleureffecten verhoogt, en samen met de voortdurende tegenwoordigheid van wolken, die onverwachte en steeds wisselende schaduwen over het landschap werpen en daardoor die krasse contrasten vormen, welke zulk een krachtigen invloed hebben op het vormen en ontwikkelen van het karakter van het volk in niet minderen graad dan op hun onsterfelijke kunst.

In Zuid-Afrika, of, in alle geval, in het Kaapsche schiereiland, zijn de met het oog waarneembare verschijnselen geheel anders, want, ofschoon het zonlicht er zelfs sterker is dan in Italië, veroorzaakt de samenstelling van de lucht geheel andere effecten, terwijl daarenboven de afwezigheid van wolken, onder normale toestanden, de schildering van het geheel tot een veel moeilijker taak maakt en gewoonlijk den wanhopigen kunstenaar verleidt om zijn gedachten te kleeden in geleende veeren van kleur en licht-donker, ten einde het verlangen van zijn ziel te bevredigen, doch tevens heel wat juistheid er aan op te offeren. Het gevolg van dezen toestand van de natuur is immers, dat de verafgelegene bergen zich niet in ultramarijn, cobalt, of indigo vertoonen, maar met de kleur van bleek, half gevoelloos paars, dat bijna den indruk van krijt geeft, met slechts weinig schakeering van licht en donker, zooals rondomhangende wolken ze verschaffen; terwijl de voorwerpen op den voorgrond er gebroken en hard uitzien, en harde, zwarte, scherp-omlijnde schaduwen werpen, die weinig gelegenheid geven voor subtiele kleuring vol geheimzinnig leven.

Zoo krijgen we de vreemde, onaangenaam aandoende effekten, dit land eigen: bergen, half doorschijnend en wazig, terwijl we vóór ons diepe, sombere schaduwen

hebben, scherp afgeteekend door boom en rots, die doen denken aan de rust van een ontzettende doodenstad. En over alles hangt diepe kerkhofstilte; zelf de vogels en insekten tjilpen en gonzen halfluid, terwijl de inboorling geruischloos langs u voorbij glijdt.

De witte boerenwoningen blinken in de zon of sluimeren onder de zware takken van edele eiken, die zich beschermend uitspreiden over stroo-daken, — die ons vaag doen denken aan grafsteden in hun witten eenvoud. Van de stoep der boerenplaats naar het kerkhof is in waarheid slechts een paar schreden. Beiden zijn omringd door op dezelfde wijze gewitte muren, en laatstgemelde bezit dikwijls grafkelders, die, in grootte en vorm, op een afstand gemakkelijk voor een klein woonhuis konden aangezien worden.

Reproductie van een zeldzame foto, afbeelding van de voltrekking van het doodvonnis aan Kommandant Gert Scheepers, zoon van Transvaalsche ouders, als artillerist in dienst van den Oranje-Vrijstaat en toch als „rebel" ter dood veroordeeld. Zijn lijk werd, waarschijnlijk dicht bij de plaats, die hierboven is aangegeven, begraven, maar is nooit weergevonden.

Zuid-Afrika bakt op den meedoogenloozen middag onder een witten schellen hemel, waardoor het landschap nog meer kleurloos wordt dan het geval is in Indië of Egypte. Om het land op zijn best te zien, moet gij het in de vroege oogenblikken van het aanbreken van den dag aanschouwen, of bij de laatste stralen van de ondergaande zon, dit laatste vooral na regen, wanneer men kleuren zien kan, die de meest Europeesche en meest eischende oogen tevreden zouden stellen.

Monument, door de Afrikaners ter eere van hun nationalen held Kommandant Scheepers te Cradock opgericht.

Dan veranderen de lange schaduwen de eentonige vlakheid in scherp *relief*; gebouwen en boomen vertoonen zich rechtop; de spitsen van de lange, gekartelde bergen op verren afstand komen nader bij of gaan verder weg, en toonen achter elkander liggende ketenen van schilderachtige ketenen, terwijl beneden aan den gezichtseinder zwevende groepen wolken, wachtende als hovelingen in de anti-chambre van een vorst, zich nu langzaam over den hemel verspreiden, uitgedost in karmozijn en goud om den koning van het heelal van het tooneel te begeleiden, en na zijn vertrek hun schitterende kleedij snel te veranderen in rustig violet en grijs, passend voor den avond. En dan de nachten!

Men bedenke dit, als men afbeeldingen ziet van Zuid-Afrikaansche tafereelen. Ook de serie van zes prenten van Oud-Hollandsche woonhuizen in de Kaap, die wij nu achtereenvolgens gaan reproduceeren, ofschoon oorspronkelijk in zachte tinten, zwart op grijsbruinen ondergrond, gedrukt, hebben deze eigenaardigheid, niet zóó sterk echter, omdat een Engelsch teekenaar, gewend aan den atmospheer van West- en Zuid-Europa, ze op steen heeft gebracht en *zijn* atmospheer in de Kaapsche heeft trachten te brengen.

De eerste reproductie is van de plaat, voorstellend de oude hoeve Elsenburg.

Om deze plaats te bereiken, gaat men per trein van Kaapstad naar Muldersvlei, op de lijn naar Stellenbosch.

Kort na het verlaten van Mulder's Vlei Station maakt de weg een kromming, en gaat dicht bij Elsenburg voorbij. Deze eens zoo prachtige buitenplaats werd eenige jaren geleden door de toenmalige regeering aangekocht voor een landbouw-school. Het plan was uitmuntend, doch de omstandigheden in verband met de uitvoering er van waren een ramp voor de heerlijkheid dezer eerwaardige boerenplaats en de romantische herinneringen, er aan verbonden. Geen praktisch doel werd bereikt door de keuze van een der prachtigste oude Koloniale landhuizen, die nog over zijn, tenzij men van plan was, de studenten op-te-leiden tot eerbied voor dergelijke overblijfselen van het verledene. Dat dit echter geen deel vormde van de gedachten van de oprichters, wordt bewezen door de wijze, waarop de grootsche, oude gebouwen langzamerhand omringd werden door bijgebouwen (opgetrokken als caricaturen van het hoofdgebouw), die van tijd tot tijd opgericht worden voor de studenten— college-kamers, museums, proef-schuren, enz., die een noodzakelijk deel uitmaken van een moderne landbouwschool.

HET EERSTE MINISTERIE VAN HET VEREENIGDE ZUID-AFRIKA.

Tien jaar na den Vrede van Vereeniging, waarbij de twee Boerenrepublieken, Transvaal en Oranje-Vrijstaat, haar onafhankelijkheid verloren, werden de Britsche kolonies in Zuid-Afrika (behalve de genoemden ook de Kaap-Kolonie en Natal) bij een door Zuid-Afrikaansche staatslieden opgetrokken grondwet vereenigd tot den Bondsstaat „Zuid-Afrika". Voor het Parlement van dien staat zijn op 15 September j.l. algemeene verkiezingen gehouden, welke een groote overwinning brachten aan de Boeren en de met hen verbonden Zuid-Afrikaansch-gezinde Engelschen. Uit die meerderheid vormde Gen. Louis Botha, in opdracht van de Britsche Regeering, het ministerie, dat hier is afgebeeld. Aan de tafel zitten, van links naar rechts: de heeren J. W. Sauer (Kaap-Kolonie), Gen. Louis Botha (Transvaal) en A. Fischer (Vrijstaat). Achter dezen staan (van links naar rechts): Gen. J. B. M. Hertzog (Vrijstaat), H. Burton (Kaap-Kolonie), F. R. Moor en Dr. C. O'Grady Gubbins (Natal), Gen. J. C. Smuts en H. C. Hull (Transvaal) F. S. Malan en D. P. de Villiers Graaff (Kaap-Kolonie).

OU DIK WILLEM.

Op die dorpie C. in die Kaap-Kolonie het 'n Jood in één gebouw 'n groot winkel en 'n kantien [1]) gehad.

Dit was omtrent soos 'n man wat vogels vang met twee wippe: mis die een, dan vang die ander.

Een van die klerke, wat in daardie besigheid werksaam was, het die onskuldige naam gedra van „Meenniks". En die naam was ook mooi van toepassing op hom, want hij het net gemaak wat hij wou, en bij nader ondersoek het dit altijd geblijk, dat hij niks gemeen het nie.

Meenniks was van 'n lewendige en plesierige natuur en sijn grootste lewe was, als hij maar net die een of die ander 'n poets kon bak. Die één dag het hij die klandisie laat peper snuiwe, die ander dag stel hij weer 'n slagijstertjie [2]) onder 'n dun stukkie vloeipapier op, met 'n trippens [3]) daarop neergelê, sodat, als hij die een of die ander sijn eerlikheid op die proef wou stel, so een natuurlik dan, tot groot vermaak van Meenniks, die ijster aan sijn vingers krij.

Baing van die klandisie het soontoe [4]) gekom, omdat hulle van die grappigheid van Meenniks gehou het; baing weer het gekom, omdat hulle meer van die grappigheid van die kantien gedenk het, waaronder ou dik Willem ook een was.

Die geleerde mense sê: als jij iemand baing lief het en gedurig oor so een denk, dan sal daar later trekke van die voorwerp van jou liefde op jou gelaat bespeur word.

So was dit waarlik met ou dik Willem. Hij het baing van 'n vat gehou en altijd oor een gedenk en het ook later nes [5]) 'n vat gelijk. Vandaar die natuurlike bijnaam van Dik Willem.

VERKLARINGEN: [1]) Kroeg. [2]) Slagijzer = val. [3]) Drie stuivers. [4]) Zoona-toe = daarheen. [5]) Net als.

Ou Willie was 'n gereelde besoeker van die winkel. Presies âl om die ander dag kon jij hom daar verwag het, met sijn wit merrie.

Sijn woning was omtrent 'n half uur te pêrd van die winkel af, en dit was te ver om te loop. Vandaar die merrie.

Ou Willem het nooit baing gekoop nie, maar altijd baing gedrink, als hij dit verniet kon krij, want sijn krediet was skaars en sijn geld skaarser.

Op 'n goeie dag was ou Willem weer, als naar gewoonte, aangekom en, nadat hij die kantien 'n besoek gebreng het, stap hij deur naar die winkel toe; tot sijn grootste verbasing was daar niemand in nie en die gevolg was, dat die ou se gedagte op 'n skottel eiers op die toonbank konsentreer.

Ou Willie was, om dit amper skrifrelik uit te druk: waarlik 'n ou Israëliet, in wie 'n hele boel bedrog was. En met sijn oog op besigheid was sijn gedagte eentwee-drie aan die woel:—

„Ses eiers gee altemit drie kuikens, en drie kuikens altemit weer vier bottel." „Ag nee," denk hij weer, „ses eiers, één sopie, want die goed kan altemit vrot word; en één sopie in die maag is beter als dertig in 'n vat."

En met die gedagte, dam hij die skottel eiers bij [6]) en begin om sijn sakke te vul.

Pas was hij klaar, of hier is Meenniks, die natuurlik alles gesien het uit 'n hoekie, waar ou Willem nie mooi opgelet het nie.

„Môre, oom Willie," sê Meenniks, ewe laggerig, „hoe gaan dit nog?" en voeg nog daarbij: „maar oom Willie,

VERKLARING: [6]) Nadert behoedzaam.

jij word ook aldag vetter," en klop met altwee sijn hande weerskante op die ou se sakke!

Hoe dat ou Willem se sakke nou daaruit gesien het, sal ik nie aanneem om te beskrijwe nie, en die assijntrek, wat op sijn gelaat te lese was, was voldoende om 'n bobbejaan [7]) driemaal agtermekaar te laat stuipe krij!

Om die minste te sê, ou Willem was die duiwel in, en dat daar woorde hom ontglip het, wat 'n mens nooit in 'n kerk hoor nie, spreek vanself.

Meenniks het somar begin om die ding dood te smoor deur te sê: „Ag, oom Willie, jij moet ook nie somar vir elk bakketel kwaad word nie, want, als ik nie van jou hou nie, sal ik nie met jou korswil [8]) nie, en ik het mos nie geweet, dat jij twee hoenderneste in jou sakke gehad het nie."

Woorde was nie in staat om ou Willem te streel nie; dit moes iets meer smakeliks wees, en dit wis Meenniks ook, waarop hij ou Willie bij de hand neem en sê: „Kom maar, oom Willie, ons gaan 'n „knijper" [9]) maak."

Die eerste en die twede „knijper" het nie veel op ou Willie uitgevoer nie; die ou blij maar boos, maar na die vierde was die ou weer normaal en kort daarna was hij op die wit merrie sing–sing, huistoe.

'n Paar daë daarna staan Meenniks in die straat, en wat sal hij sien! daar kom ou Willem.

„Wag," sê Meenniks bij homself, „van môre sal ik jou 'n strijk wijs," [10]) en met die gesegde vlie hij die kantien binne en tap 'n glas vol brandewijn van die sterkste soort. Partij mense het daardie soort brandewijn vuurwater, ander weer lawaaiwater genoem; terwijl sommige mense dit weer bij die naam van kettingblits geken het. Maar wat hulle dit ook al mag genoem het, die hoeveelheid, wat in die glas was, was genoeg om ag man mooi spraaksaam te maak.

Meenniks sit [11]) die glas toe op die toonbank neer en het toe vir homself versteek.

Kort daarna stap ou Willie die kantien binne en dit het ook nie lank geduur nie of sijn besigheidsoog het die glas ontdek en, wat nog meer is, dat daar niemand was nie. Sijn gedagte sê somar: „Besitting is nege punte van die wet," en daarop slaan hij somar sonder aarsel die glas weg.

Net toen hij klaar was, stap Meenniks die kantien binne met sijn: „Môre, oom Willie, hoe gaan dit nog?" Maar gedurig had hij sijn oë op die toonbank alsof hij iets soek–dan op, dan af. Eindelik vra hij dan aan ou Willem of hij nie altemit gesien het, wat van die glas goed geworde het, wat hier gestaan het nie.

Ewe onskuldig antwoord ou Willem: „Ja, Meenniks, dit was 'n beetjie brandewijn, en ik het dit uitgedrink."

Meenniks maak of hij vreeslik geskrik het en steek sijn twee hande in die lug en sê: „O hemel! oom Willie, hoe kan jij tog so 'n ding doen? Dis 'n glas gif wat ik aangemaak het om in vlijs [12]) te spuit, om ongediertes te vergéwe," en voeg toe nog verder bij, alsof hij regte verdrietig was: „Nou moet jij gaan sterwe, oom Willie,

VERKLARINGEN: [7]) Baviaan. [8]) Kortswijlen = grappen maken. [9]) Een glaasje drinken. [10]) Een lesje geven. [11]) Zet. [12]) Vleesch.

en als jij nog jou familie vir die laaste maal wil sien, moet jij maar gou maak, dat jij bij die huis kom."

Ou Willem het niks verder nodig gehad nie, want binne 'n minuut was hij in die wit merrie se kam, en sambok [13]) en spore was aan die orde. 'n Kwartier daarna jaag ou Willem sijn eie werf binne.

Ou tant Mita, sijn ou vrou, was voor die deur en het haar bijna doodgeskrik, omdat ou Willem op so 'n skriklike vaart die werf binneja.

„Wat het daar gebeur, Willem?" vra sij, toen hij afklim: „het jij 'n spook gesien, of vlug jij vir 'n konstawel [14])?"

„Nee," antwoord Willem, terwijl hij die huis binnestap, „niks van die aard nie. Laat roep die kinders en die familie, ik gaan sterwe, want ik het met 'n ongeluk gif gedrink." Daarop gaan hij lê!

Ou tant Mita aan die huil, die kinders en die familie ook. Die een het haastig dorp toe geja om die dokter te haal, maar hij was uit.

Huismiddels kon jij die ou nie inkrij nie, want hij skop en slaan en praat deurmakaar, dat dit 'n naarheid was.

Al wat ou tante Mita kon doen onder die omstandigheid, was maar broodpappe op die maag en koue kompresse op die voorhoof sit [11])

Om twaalf uur het die ou maar naar gelijk: die oë half geslote, en die asemhaling swaar.

Onder 'n stortvloed van trane het eu tant Mita en die kinders toe gepraat om maar die doodkis te bestel!

Om twee uur het dit gelijk of daar kan beterskap wees, want die oë was geslote en die asemhaling sag en die koors was heeltemaal weg.

Die één sê: „Hij is heeltemaal beter," die ander weer: „Nee, dit lijk maar altijd so kort voor die dood."

Maar wat hulle ook al gedenk het, om ses uur staan ou Willem op — pêrd-nugter!

En daar trek ou tant Mita los, so's klippe wat 'n krans afkom wat jij met dinamiet losgeskiet het: „Jou ou aartskarnallie, dan gaan jij dorp toe, om jou te gaan dronk suip, en dan het jij nog die onbeskoftheid om vir ons wijs te maak, dat jij gaan sterwe? Denk 'n beetjie, so 'n ou vabond! hoe het hij ons verniet laat skree. Dat ons nog so malkop gewees het om die ou ding te glo! En nog boënop die verskriklike skande, wat hij ons aangedraai het! Begrijp nou, als Keyter altemit môre kom om maat te neem vir die kis, dan sal hij goedkoop [15]) kantien toe moet gaan, om die ou diksak te gaan opsoek!" En so sou sij tot die ander dag aangehou het, als ou Willem haar nie in die rede geval het nie:

„Ag vrou, stil tog maar asseblief, mijn kop is baing: naar, en dis 'n poets, wat die karnallie van 'n Meenniks mij gebak het. Maar so gou als ik weer op die dorp kom, sal ik hom dit betaal sit," waarop die ou vrou inval: „Blij jij maar van Meenniks weg, want jij sal niks uitvoer nie en tweekeer so dronk tuis kom."

Ou Willie het die raad van sijn vrou aangeneem, het vir altijd met Meenniks gebreek, en toe sijn handelsplek bij 'n ander winkel gemaak.

Uit: *Afrikaanse Verhale.* ENGELA.

VERKLARINGEN: [13]) Zweep. [14]) Politie-dienaar. [15]) Zeer waarschijnlijk.

Leden der Ned. Zuid-Afr. Vereeniging zijn zij, die een jaarlijksche bijdrage betalen van ten minste DRIE gulden. Aanmeldingen bij den Secretaris der plaatselijke afdeelingen of bij den Secretaris van het Hoofdbestuur, Damrak 95, Amsterdam.

Druk van J. H. DE BUSSY, AMSTERDAM